

Sygn. akt IV CZ 112/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z wniosku E. Spółki Akcyjnej w G.

przy uczestnictwie [...] o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 lutego 2017 r.,

zażalenia uczestników postępowania T. W. i K. W. na postanowienie Sądu

Okręgowego w W.

z dnia 20 kwietnia 2016 r., sygn. akt I Ca .../16,

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w W., uwzględniając apelację wnioskodawcy E., uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2015 r. oddalające wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wskazał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż nie zbadał dokładnie przesłanek zasiedzenia, nie dokonując koniecznych ustaleń faktycznych umożliwiających prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy. Podkreślił, że uzasadnienie sporządzone przez Sąd Rejonowy nie odpowiada wymogom określonym w art. 328 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., gdyż z jego treści nie wynikają istotne ustalenia faktyczne, a Sąd ten bardzo ogólnikowo i teoretycznie dokonał oceny prawnej roszczenia, bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną.

W zażaleniu na to orzeczenie uczestnicy K. W. i T. W. zarzucili naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia, wskazując, iż nie zachodziła żadna z przesłanek uzasadniających uchylenie postanowienia Sądu pierwszej instancji, a wskazania i ocena prawna, co do dalszego postępowania wyrażone w motywach zaskarżonego orzeczenia nie spełniają ustawowego minimum, co może wyrzucić negatywny wpływ na dalszy bieg sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż kognicja Sądu Najwyższego, jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego, co do meritum (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC - ZD 2014 r., nr 1, poz. 4 i z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, nie publ. oraz powołane

w nich orzeczenia). Przypomnienie to było konieczne skarżący kwestionują, bowiem merytoryczne stanowisko Sądu Okręgowego w zakresie potrzeby czynienia w sprawie ustaleń faktycznych niezbędnych dla rozstrzygnięcia jej istoty i poddają krytyce wyrażone w uzasadnieniu postanowienia wskazania, co do dalszego postępowania. Kwestie te nie mogą być objęte badaniem w postępowaniu zażaleniowym, Sąd Najwyższy nie może, bowiem wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż o nierozpoznaniu istoty sprawy można mówić wówczas, gdy sąd nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania, albo merytorycznych zarzutów strony, uznając bezzasadnie, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych lub procesowych unicestwiających roszczenie (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 91/14, nie publ.; z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 126/14, nie publ.; z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, nie publ.; z dnia 26 czerwca 2015 r., I CZ 60/15, nie publ. oraz powołane w nich orzeczenia). Z drugiej jednak strony w orzecznictwie Sądu Najwyższego akcentuje się, iż system apelacji pełnej nie może prowadzić do zastąpienia sądu pierwszej instancji w ciążącym na nim obowiązku rozpoznania sprawy, co do jej istoty, gdyż wówczas proces stawałby się w rzeczywistości jednoinstancyjny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2014 r., V CZ 73/14, nie publ.)

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy ograniczył się do ustalenia, iż urządzenia wchodzące w skład linii napowietrznej średniego napięcia posadowione na działkach stanowiących aktualnie własność skarżących zostały wybudowane w latach 60 - tych XX wieku. Przy tak skonstruowanej podstawie faktycznej rozstrzygnięcia ocenił, iż wniosek o stwierdzenie zasiedzenia jest bezzasadny, skoro wnioskodawca był posiadaczem w złej wierze, a przedsiębiorstwa państwowego przed uchyceniem zasady jednolitej własności państwowej nie można było uznać za posiadacza służebności, co oznacza, iż bieg zasiedzenia może upłynąć dopiero 1 lutego 2019 r. Podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, iż sporządzone przez Sąd Rejonowy uzasadnienie posiada wady uniemożliwiające dokonanie kontroli instancyjnej, skoro Sąd ten zaniechał ustalenia podstawy

faktycznej rozstrzygnięcia, w zakresie istotnym w sprawie o zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Co do zasady, w systemie apelacji pełnej wszelkie nieprawidłowości dotyczące naruszeń prawa materialnego czy procesowego, poza wskazanymi w art. 386 § 2 i 386 § 4 k.p.c. powinny być, załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Jednak do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych. Przenoszenie w takiej sytuacji procesowej ciężaru konstruowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia do sądu drugiej instancji wypaczałoby sens dwuinstancyjnego postępowania sądowego zagwarantowanego stronom w art. 176 ust. 1 Konstytucji (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2006 r., V CSK 140/06, nie publ., z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68, z dnia 13 listopada 2014 r., V CZ 73/14, nie publ., z dnia 22 maja 2014 r., IV CZ 26/14, nie publ., z dnia 26 marca 2015 r., V CZ 7/15, nie publ., z dnia 7 października 2015 r., I CZ 68/15, nie publ.) Taka właśnie sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie, dlatego Sąd Okręgowy – przyjmując, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy – nie naruszył art. 386 § 4 k.p.c.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy oddalił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

aj

kc

